

עראון

פקודו

הפטרה: כה אחר

כניסה 18:35 יציאה 19:36

המסע לפרשת השבוע

תשפ"ה אדר

לקבלת העלון - elial@eca.gov.il - א 0506255911

הפסח / הכנת לפית הלילוי הרביעי

זכרון עולם בהיכל הי
לאה חכמון בת מרים
ת.נ.צ.ב.ה
יעקב אסטרוק בן זהבה
ת.נ.צ.ב.ה
פחד פ - פרנסות ח - חיים ד - דמיונות

שבת מברכין
ערב ראש חודש
ב' פסוקים ממחר חודש

מועד לדבר בבית הכנסת
רק עם ה' יתברך

אשרי אדם מצא חכמה
ואדם יפיק תבונה
משל נח

תרומת וקורבן הנשיאים

פרשתנו מספרת על תרומות שהביאו בני ישראל לצרכי בניית המשכן וכליו, ומפרטת את כל מה שהביאו, זהב, כסף, נחושת, תכלת וארגמן, תולעת שני ושש, עצי שיטים וכו', את כל חומרי הגלם שיועדו לבנייה, וכן אנשים שתרמו את עצמם, זמנם וכישרונותיהם למען הבנייה. ואחרי כולם, לאחר שסיימו כולם להביא או בלשון התורה "נכלאו מלהביא", הגיעו הנשיאים ותרמו את השני דברים שנותרו שעדיין לא הביאו אותם, את אבני השוהם שנדרשו לכתפות האפוד, ואת אבני המילואים שנצרכו לחושן. ואילו בחנוכת המשכן, מספרת התורה שהראשונים שניגשו והקריבו קורבנות במזבח היו הנשיאים, והם היו אלו שחנכו את המזבח. ודנו חז"ל מדוע כאן בתרומת המשכן היו הם האחרונים להקריב, ולמה בחנוכת המזבח ניגשו ראשונים להקריב? וכך היה הסיפור: שכשעבר הכרוז במחנה, והודיע שעל כולם להביא כפי יכולתם לצרכי בניין המשכן וכליו, אמרו הנשיאים בליבם, "נמתין עד שיגמרו כולם להביא, ואז נביא אנו את כל מה שיישאר שהעם לא יכול להשיג." אבל עם ישראל באהבתו לה' וביתו, הצליחו להביא את כל צרכי הבית, ולא מנעו מעצמם מאום ליתן למען יבנה בית ה' בפאר והדר, ויותר מכך אף אחר שכבר הביאו כדי הצורך הוסיפו להביא, עד שהאחראים הלכו למשה ואמרו לו "העם מרבה להביא יותר מן הצורך", ומשה עצמו הפסיק את העם מלהביא. וכשבאו הנשיאים בדוק מה נותר להביא, גילו לצערם שהעם כבר הביא כדי המלאכה ויותר, ולהם לא נותר להביא מאום, ולא יעלה בידם ליטול חלק בבניין בית ה'. אך שני דברים נישאר להביא, האחד, את שני אבני השוהם לאפוד, וכן את שנים עשר אבני החושן, אך לא היה בהישג ידם את שני דברים אלו. הצטערו הנשיאים והתחרטו שלא מיהרו גם הם להביא ראשונים, וכשראה ה' את צערם האמיתי, ואת גודל רצונם ליטול חלק בביתו, עשה להם נס: ענני הכבוד שהקיפו את בני ישראל בלכתם במדבר, הגיעו עד לנשיאים והגישו להם את האבנים טובות שנצרכו לבניין המשכן, אבני השוהם והמילואים, שעדיין לא נמצא להם תורם, אך גם ברשותם לא היו האבנים, וכך זכו אף הם להשתתף בבניית המשכן.

[מדרש הגדול על פרשתנו]

שבת לעילוי נשמת הסבא היקר אליהו שלם בן מזל ואברהם לעילוי נשמת כל מי שאין מי שיגידו עליהם קדיש ובכללן ניסים אלבס בן ברטה ומשה חכמון בן רינה

- ר' רחמים רובין
- יצקב בן להבה
- איציק הרוש
- זוהרה בת רחל
- שלמה בן ניסים
- שושנה בת ויקטוריה
- ברטה בת מרים
- מרים בת ברטה
- יצחק אביקאור
- שלמה בן שושנה
- אברהם בן שושנה
- משפחת ביבס ז"ל

יִצְרָאֵל הַשֵּׁמֶת יְלָדִים יִקְרִים!

יום אחד הרגיש שמול-בר שהוא חלש מאד. פתאום לא היה מסגל ללכת. הוא לא הצליח לעלות במדרגות, וגם כשהוא הלך לאט – הוא היה צריך לעצר כל כמה פסיעות ולנשום עמק. "אני צריך ללכת לרופא שייבדוק מה קרה לי", אמר שמול-בר לעצמו, והלך לרופא.

"אלה פקודי המשכן" (שמות לח, כא)

רש"י מסביר על הפסוק הזה, שבפרשה הזאת של "אלה פקודי" מנו את כל אלה שנתנו נדבות למשכן, ותרמו כסף, זהב ונחושת. בני-ישראל נדבו למשכן מכל לבם. מה קורה עם מי שמתקמצן ולא רוצה לתת מהכסף שלו? אדם קנה הוא מסכן גדול, כמו שנראה במשל הבא: שמול-בר היה קמצן גדול. הוא היה כל-כך קמצן, עד שאפילו לא הרשה לעצמו לאכל אכל מיון ובריא, ובקשי אכל מעט לחם בכל יום. כל פרוטה שחסך היה שומר בקפדנות. הוא צריך פרוטה לפרוטה, עד שאסף סכום כסף גדול ונהיה עשיר מאד. אבל אנחנו יודעים מה שאמרו חז"ל, שמי שיש לו מנה (מאה) רוצה מאתיים. גם הקמצן הזה לא הסתפק במה שהוא הסך, ורצה להשיג עוד ועוד כסף. הוא חשב לעצמו: מי אמר שחייבים לאכל מנה שלמה בכל יום? לא מספיקה לי רבע מנה? הרי אם אכל פחות – אחסוך כמה מאות רובלים בשנה! כך עשה שמול-בר, ובאמת הכסף שלו הלך והתרבה. אבל הוא עדין לא היה מרצה. כל הזמן חשב איך יוכל להיות עשיר גדול יותר. לכן אכל כל פעם פחות ופחות. הוא כמעט לא קנה לעצמו כלום, ועל כל פרוטה שחסך שמח שמחה גדולה. יום אחד הרגיש שמול-בר שהוא חלש מאד. פתאום לא היה מסגל ללכת. הוא לא הצליח לעלות במדרגות, וגם כשהוא הלך לאט – הוא היה צריך לעצר כל כמה פסיעות ולנשום עמק. "אני צריך ללכת לרופא שייבדוק מה קרה לי", אמר שמול-בר לעצמו, והלך לרופא. אמר לו הרופא: "הגוף שלך בסדר גמור, אלא שאתה חלש מאד וחסרים לך חומרים חשובים בדם. כדי להיות בריא אתה צריך לאכל מאכלים יקרים ומשבחים, ולקחת את התרופה שרשמתי לך – המחיר שלה הוא מאתיים רובל". הקמצן כמעט התעלף כששמע את המחיר הגבוה של התרופה. בקשי הצליח למצוא את הדלת כדי לברוח מהרופא הזה. שמול-בר לא הסכים לקנות את המאכלים המשבחים ואת התרופה היקרה, וכך הוא נהיה יותר ויותר חלש. נדמה היה לו כי הוא כבר רואה את מלאך המוות מתקרב אליו ורוצה לקחת את נשמתו. לא הייתה לו בררה, והוא חזר אל הרופא והתחנן אליו: "תרשום לי שוב את התרופה היקרה, אני אשלם כמה שתאמר לי – העקר שלא אמות". אמר לו הרופא: "קדם תסביר לי מה עבר עליך, למה נהיית כל-כך רזה וחולה?" ספר הקמצן לרופא את הסבה למחלה שלו. צחק הרופא ואמר: "כמה כסף חסכת בכך שלא אכלת אכל בריא? אפילו אם חסכת בכך אסף רובל או אלפים – במה זה עזר לך? עכשיו תצטרך לבזבז סכום כסף גדול הרבה יותר על רופאים ועל תרופות, ועדין לא בטוח שיצליחו להציל את החיים שלך!" מסביר לנו ה"חפץ חיים": יש אנשים שעובדים קשה בשביל להשיג כסף, לא רוצים לתת צדקה לעניים, בורחים מגבאי הצדקה שמבקשים מהם לתרום, ואף פעם אינם רגועים מרב שהראש שלהם עסוק בשאלה איך לאסוף עוד ועוד כסף. צריך לזכור, שאם נותנים צדקה מרוויחים הרבה יותר. מי שלא רוצה לתת משלו לאחרים – לא ירוויח, אלא יפסיד בסופו של דבר, כמו שלמדנו: "עשר תעשר" – בשביל שתתעשר, ו"ברכת השם היא תעשיר".

כשמתכוונים בפרשת 'פקודי', רואים לכאורה שבפרשה זו אין בה חידוש, ולכאורה נראה ח"ו שפרשה זו מיותרת, שהרי בפרשת 'תרומה' ה' ציווה להביא תרומה לבניית המשכן וכליו, ובפרשת 'תצווה' ה' ציווה את משה על מלאכת המשכן היאך לעשותו, ושאר הפרשיות הם העשייה עצמה, וביקהל נשלמה העשייה, ולמה נצרכה פרשת 'פקודי'? אלא התשובה לזה היא שכל העניין בפרשת 'פקודי', הם "פקודי המשכן" רק לספור את כל מה שהיה נצרך למלאכת המשכן, ולייתן דין וחשבון, כמה היה מאסיפת התרומות, וכמה הושקע בבניית המשכן, לומר לך שאפילו משה רבינו אשר עליו נאמר בכל ביתי נאמן הוא, היה צריך לשקול כל פרט ופרט ולראות שהכול מאוזן וזהו שאמר הכתוב "אלה פקודי המשכן ועד כדי כך שחכמים ז"ל אמרו במדרש שמשה רבינו עשה את החשבון ויצא לו מינוס, היה חסר לו בחשבון ההוצאות של בניית המשכן אלף שבע מאות שבעים וחמישה, עד שזוכר שלא לקח בחשבון את הווים, עד שהוצרכה התורה לחזור ולפרט "וְאֵת הָאֶלֶף וְשֵׁבַע הַמֵּאוֹת וְחֲמֵשֶׁה וְשֵׁבַעִים עֶשְׂרֵי וְיָמִים לְעִמּוּדִים פְּלֵא עֲצוּם, אֵיךְ שֶׁנִּתֵּן חֶשְׁבֹן מְדוּקָה עַל כָּל עֲבוֹדַת הַמִּשְׁכָּן. כִּמְהָ הַדָּבָר מְחִיב, אִם מִשָּׁה רִבִּינוּ נִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבֹן, מִי אֲנוּ שֶׁנִּחְיָה בְּלִי דִין וְחֶשְׁבֹן? זֶה מְחִיב אֶת הָאָדָם, הָעוֹלָם לֹא הִפְקֵר. אֵתָה לֹא יִכּוֹל לַחֲיוֹת כִּמוֹ שֶׁאַתָּה רוֹצֵה, יֵשׁ עוֹלָם וְאַתָּה עֵתִיד לֵיִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבֹן, בּוֹרָא עוֹלָם נִתֵּן לְךָ גּוֹף, נִתֵּן לְךָ נִשְׁמָה, נִתֵּן לְךָ אִישָׁה, נִתֵּן לְךָ בַּיִת, מָה אֵתָה עוֹשֶׂה עִם זֶה? בְּמִשְׁפָּט אֶחָד – מִי שְׁחִי בְּלֹא חֶשְׁבֹן הוּא לֹא בֵן אָדָם וְהוּא לֹא יִצְלִיחַ לֹא בְּנִשְׁמִיּוֹת וְלֹא בְּרוּחֲנִיּוֹת. וְחִיב אָדָם לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבֹן זֶה יוֹם יוֹם, לְרֹאוֹת הֵיכֵזוּ הוּא עוֹמֵד

ה'ארח לצדיק'

נפטר בשנת תקע"ג (ב) הרה"ק רבי אליעזר ליפא בהרה"ק ר' אלימלך וייסבלום מחמלניק. בעל 'ארח לצדיק'. בנו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע. בהקדמה לספרו פתב עליו נכדו: ונהנה מעשה אבות ירשו בנים, כי גם מפי בנו (של הנעם אלימלך) המחבר ז"ל פדורי אש יתמלטו בהתלהבות גדול מאד להלהיב לבות בני ישראל לאבינו שבשמים, וכאשר אדמו"ר הרבי מלובלין אמר עליו שהוא צריך למנון שלו לתפלה תשעה מלאכים מגדל התלהבותו...

"כל אדם המענג את השבת, יינתנו לו כל משאלות ליבו."

צתיכי אור

אוצר אהרן ניסיט י"ן

בתחילת בריאת העולם היה כל עינב בגודל עצום, וכל תאנה כחבית גדולה. לא היו צריכים למכור ולקנות דבש טבעי, אלא מספיק היה לקטוף תאנה, לחורר בה חור קטן – ומשם היה יוצא דבש במשך כמה שנים. גם יין לא היו צריכין להכין, אלא היו קוטפים ענב אחד, מחוררים בו חור – ומשם היה יוצא יין, בלי כדים, סחיטות, סוכר וחביות... כאשר יבוא המשיח ישוב העולם להראות כך, שכן רק בשל עוונות האדם התקטנו מידותיו ובהתאם לכך גם העולם כולו התקטן, ואת גודלם של הענבים התאים ה' לגודלו של הפה שלנו.

דזיזוק לאליה

"ובצלאל עשה את כל אשר ציווה ה'" [לח, כב]

הגאון ר' אלחנן וסרמן ערך פעם מגבית למען ישיבתו, באחד מלילות שבת דרש בבית הכנסת למען ישיבתו אולם הציבור לא התחייבו לתרום כדבעי, באותו ליל שבת לאחר הסעודה בא הרב של אותו ביהמ"ד עם כמה נכבדי הקהילה לר' אלחנן, כדי להתנצל ושלא יהי' לו תרעומת עליהם בגלל המגבית שלא הצליחה אצלם. אמר לו ר' אלחנן הנה מחר יקראו בתורה "ובצלאל בן אורי עשה את כל אשר ציווה ה' את משה" הבה נתאר את החיזיון הזה, עומדים לבנות את המשכן, מן השמים נקרא בצלאל בן אורי לעשותו והנה הולך לו משה רבינו במחנה ישראל, פוגש ביהודי ושואל אותו "צריך להקים את המשכן, אולי אתה בצלאל בן אורי?" לא - משיב האיש, אנכי ראובן בן יעקב, משה רבינו ממשיך בדרכו, פוגש ביהודי אחר, ושואל שנית "צריך להקים את המשכן אולי שמך בצלאל בן אורי?" לא, מתנצל גם השני, אנכי שמעון בן יעקב, האם יעלה על הדעת שמשה רבינו יתרעם על היהודי הראשון והשני, מדוע לא נקראו בשם בצלאל בן אורי, ומדוע לא הם אלו המקימים את המשכן? וכי מה בידם לעשות אם לא הם נבחרו על ידי ה' להקמת המשכן כי אם בצלאל דווקא? סיים ר' אלחנן את דבריו אל הרב: מה, אם כן, מקום לתרעומת יש לי, אם ביהמ"ד שלכם פשוט לא נקרא להימנות על בוני התורה בזמן הזה, אם אין לכם הזכות לתמוך במשכן העדות. [אור אלחנן]

כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם

הרבי מלובביץ

רבי מנחם מנדל שניאורסון

כאשר התורה פותחת את סיכום מלאכת המשכן היא מכנה אותו "משכן העדות". רש"י מפרש: "עדות לישראל שוויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכניתו עליהם". מתעוררת כאן השאלה, הלוא הקמת המשכן הייתה בראש חודש ניסן, חודשים רבים אחרי חטא העגל; האם עד אז לא ידעו בני ישראל שהקב"ה מחל להם? מיד אחרי חטא העגל משה התפלל אל ה' ארבעים יום וארבעים לילה, עד שהקב"ה התרצה, ואחר-כך משה קיבל את הלוחות השניים. היש עדות מובהקת מזו שהעונן נסלח? מדוע השראת השכינה היא ההוכחה לויתור על חטא העגל ולא מתן הלוחות השניים? יש מפרשים שנתנית הלוחות אינה ראייה מספקת, כי גם אחרי שבני ישראל חטאו עדיין הם חייבים במצוות. גם יהודי מומר הוא יהודי וחייב במצוות: "אף-על-פי שחטא ישראל הוא". אבל אין לומר שזה טעמו של רש"י, שהרי כידוע, פירושו מחויב לפשט הכתובים, ואילו הסבר זה מבוסס על הלכה מאוחרת יותר.

אפשר גם לשאול, שאם אכן נתנית הלוחות מתחייבת בלי קשר לחטא, מדוע שבר משה את הלוחות? עוד יש להבין מדוע נקט רש"י את הביטוי "ויתר להם הקב"ה", ולא ניסוח כמו 'סלח' או 'מחל'. 'הסבר הדברים: נתנית הלוחות אינה הוכחה לויתור של הקב"ה על חטא העגל, מפני שהקב"ה נתן למשה את הלוחות הראשונים גם אחרי שהעם חטא בעגל. הרי עשיית העגל הייתה ביום השלושים ותשעה לעליית משה להר סיני, בעודו לומד מהקב"ה את התורה. לכאורה, הקב"ה היה צריך לקטוע את הלימוד ולומר לו: "לך רד, כי שיחת עמך". ואולם הקב"ה הוסיף ללמד את משה רבנו את התורה בלי הפסקה, עד היום הארבעים. והלוא מטרת הלימוד הייתה שמשה ילמד את התורה את בני ישראל. הרי שמסירת התורה נמשכה ברציפות גם בלי שהקב"ה יסלח לבני ישראל זו הוכחה מפשטות הכתובים שלימוד התורה שייך לכל יהודי, גם למי שכשעל בחטא חמור. לכן נתנית הלוחות השניים אין בה אות להשראת השכינה בישראל. רק כשהקב"ה השרה את השכינה במשכן, ניתנה ההוכחה ש"ויתר להם הקב"ה על מעשה העגל". השראת השכינה במשכן מבטאת התקרבות מיוחדת מצד הקב"ה אל בני ישראל. הקב"ה השרה את קדושתו האין-סופית בתוך העולם הגשמי – דבר שלא יכול היה להתרחש בלי 'ויתור' ניכר מצד הקב"ה כלפי בני ישראל. לכן רש"י מדייק: 'ויתר' הקב"ה, ולא 'מחל', שכן עדיין העונן כולו לא נמחה, כפי שנאמר "וביום פקדי, ופקדתי עליהם חטאם", ורש"י מפרש: "מעט מן העונן הזה... קצת מפידעון עוון העגל". אבל הקב"ה בהחלט 'ויתר' והשכין את שכניתו בתוך בני ישראל. (תורת מנחם)

מחמנים לשיעור תורה מרתק קבוע כל שני ורביעי מיד אחרי ערבית עם הרב יהודה בר שלום שליט"א

הדפסת, הפצת, זכית בזיכוי הרבים

מסכת על מנהגים

הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל

המשכן רמז למקדש

"אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדך הלויים ביד איתמר בן אהרן הפהן" (לח, כא)

"המשכן משכן- שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל. משכן העדת- עדות לישראל שוויתר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם" (רש"י)

הנה יש כאן דבר והיפוכו, בתחילה כותב רש"י כי שני בתי המקדש חרבו בגלל עוונותיהם של ישראל, ואילו בהמשך מובא ברש"י כי הקב"ה "ויתר" על עוון העגל וציווה להקים את המשכן, ואף השרה את שכינתו ביניהם. מכאן אנו למדים כי הכול תלוי בעם ישראל, וכאשר הם מקיימים את המצוות, השכינה שורה ביניהם, ואילו כאשר חס וחלילה חוטאים, השכינה מסתלקת מעליהם. ובזמן שביהמ"ק קיים ועם ישראל חטאו, היו ראויים שונאיהם של ישראל לכליה, אך הקב"ה ריחם עליהם וכילה חמתו בעצים ובאבנים, וזו הכוונה שהבית "נתמשכן בעוונותיהם."

פעם הגיע אב שבנו חלה אל מעונו של מרן "החפץ חיים" ויע"א. בן יחיד יקר ואהוב היה. מחלתו גברה עד שאמר הרופא: "הלילה יזכרע גורלו, או שיתגבר על המחלה ויחול מפנה לטובה, או... אנו עושים את שלנו, נעת הכול בידי שמים- תתפלל ו"האב לא ידע להתפלל, ולכן הגיע אל "החפץ חיים". בבואו לפני "החפץ חיים" התייפח: "אנא רבי, הצל את בני! הוא חולה אנוש והרופאים אומרים שרק הלילה יש עוד סיכוי". ענה הצדיק: "אין רשות לרופאים לייאש!!" "איני מתייאש, מאמין אני בברכה שתועיל". "החפץ חיים" שמע ושקע במחשבות. לאחר מכן התחיל לחקור את האב למקום מגוריו, לעיסוקו. התברר שבבעלותו בית מסחר ענק והוא עשיר מופלג. מוכן הוא גם לתת כמה כסף שיידרש ובלבד שבנו יינצל. אך "החפץ חיים" כלל לא התעניין בכסף. מה עם שבת"? שאל. נבוך האיש והודה שהעסק פועל שישה ימים בשבוע, פרט ליום ראשון, יום השבתון של הגויים. הוא ניסה להצמדק ולהסביר שבשבת הרווחים שלו גדולים מאד וחבל לו לסגור... "החפץ חיים" נתן בו את עיניו הקדושות. יש של עצב ויגון ונשקף מהן. "איני מבין אותך", אמר, "באת לכאן מיוזמתך, לא אני קראתי לך, הלא תבין, איני מוכיח אותך, באת משום שבנך חולה. אבל אני איני רופא, וגם אם הייתי, הרי הרופאים גם לא יכולים לעזור! באת לכאן, כי אתה מאמין שאוכל להתפלל עבורו ולברכו. ובכן, מה חשבת, שאני קוסם? שיש בפי לחש פלאים? לא! אתה סבור שתפילתי נשמעת במרום מחמת התורה שהנני לומד והמצוות שהנני מקיים, הלא כן? באת לכאן כי אתה מאמין בבורא עולם שציווה לקיים מצוות, ומאמין אתה שעוזר הוא ושומע למקיימי מצוותיו, אז מדוע הנך עובד בשבת? הרי הוא שציווה לשבות ביום המנוחה, כיצד תוכל למעון שבשבת אתה מרוויח יותר? אם באת לכאן מכיוון שהקדוש ברוך הוא מתגמל את השומעים בקולו ומעניש את העוברים על דבריו, אז שומרי השבת-הרי היא עבורם הברכה!! והמחללים אותה- רק מפסידים! לפעמים הפסד ממון ולפעמים, לצערנו הרב, הפסד בריאות... "האיש שמע את דברי "החפץ חיים" היוצאים מלב אהב באמת והשתכנע. הוא החליט שלא יעשה עוד שקר בנפשו, ואמר: "רבי, תתפלל על בני. מקבל אני את דבריך ומתחיל לשמור את השבת!" והרו פניו של "החפץ חיים" ומיד הניח את ידו הקדושה על כתפו של הלה ואמר: "אם כן, יעזור ה' ובנך יבריא!" "אמן!" ענה האב ברגש, אך הוסיף: "יבין הרבי, לא ייתכן שלקוחותיי יבואו מחר וימצאו חנות סגורה, אבקש אורכה של שבוע, שאספיק להודיע להם על כך. אחו" "החפץ חיים" בידיו וקרא בהתרגשות: "בני, בני האמן לי, לו הייתה השבת שלי, הייתי מרשה לך בחפץ לבו אבל לא שלי היא ולא שלך, של הקדוש ברוך הוא היא, הוא הבעלים עליה! והוא אינו מסכים בשום אופן אף לא לחילול עוד שבת אחת בלבד!"

"באהבת ישראל נביא את הגראל"

"כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו" [מ, לח]

פסוק זה – אמר הגאון רבי יהודה צדקה ראש ישיבת פורת יוסף – מלמד אותנו בדרך רמז על שתי הנהגות שיש לרב תלמיד חכם לנהוג: ענן ואש. הענן מכסה את השמים ומסתיר אותם מעיני כל, כך גם הרב צריך להיות עניו ולהסתיר את דרכיו מבני אדם. לעומת זאת – המשך רבי יהודה – האש גלויה לעין כל והיא מאירה את אפילת הלילה ומכלה ושורפת את הכול. כך גם לעיתים חובה על הרב לנהוג בתקיפות ובחזקה כאשר בוערת. מתי יש לנהוג כך ומתי אחרת? כאשר הציבור הולך בדרך התורה והמצוות, על הרב לנהוג כ"ענן" בענווה יתירה ובהסתר, ואילו כאשר האנשים אינם הולכים בדרך התורה, על הרב להוכיח אותם ולהילחם מלחמת חורמה בפורצי גדר ודרך. דבר זה – סיים רבי יהודה – מרומז בפסוק: "כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו" כאשר "ה' על המשכן" אזי יש לנהוג בדרך של "ענן" ואילו אם חלילה יש מצב ש"תהיה לילה בו" שכן הלילה מרמז על חושך ואפלה מן המצוות אזי יש לנהוג בדרך של

"אש!"

שידוך תמורת מחילה

בבהלה רבה רץ הרב לביתו של האיש והתחנן: אנא, מחל לי. אתה הצדיק ואני שוגג. צריך הייתי להפסיק מלימודי ולכתוב את החזר ההלוואה בפנקס". רבי, בשעה טובה מחתן אני את בתי, זקוק אני להלוואה מהגמ"ח", ביקש יהודי תושב וילנא הלוואה מהגמ"ח שניהל רב העיר – רבי שמואל שטראשון – למזבת תושבי עירו. הרב נענה לבקשה והלווה לו סכום כסף רב, לא לפני שהחתים אותו על מופס בקשת הלוואה, כשהוא מתחייב לפרוע את הכסף עד תאריך פלוני. עברו חלפו להם הימים, הגיע זמן פירעון ההלוואה והלווה הגיע כשהכסף בידו, הן אדם הגון הוא ולא יאחר מלשלם את חובו לרב שהיטיב עימו. הרב ישב באותה עת בחדר לימודו מרוד ושקוע כולו בסוגיה שלפניו, הרים עיניו והקשיב ללווה שהסביר כי ב"ה עלה בידו להחזיר את כל הסכום בזמן. הרב הנהן בראשו, הכניס את חפיסת השטרות בתוך כרך הגמרא שלפניו, כשהוא ממשיך ללמוד במרץ רב. לאחר שנסתיים סדר לימודו שכח הרב לחלוטין את חבילת השטרות הכסף השייכת לגמ"ח שהוחזרה על ידי הלווה. בוודאי שלא זכר הרב לציין בפנקס הגמ"ח שהלה החזיר את אשר קיבל ***. הרב ישב ועשה סדר בפנקסי הגמ"ח, כשלפתע צדה עינו את שמו של אותו אדם שלוה ממנו סכום כסף ולא ציין שהחזיר זאת. זימן הרב את הלווה ושאלו מתי חושב הוא לפרוע את הלוואה. היהודי הסביר לרב שלפני מספר חודשים היה אצלו והשיב את ההלוואה, אף ציין שהרב היה עסוק בלימודו ואולי משום כך לא ציין את החזר החוב בפנקסו. הרב שמע את דבריו, אך ציין שהיה והכסף אינו שלו, לפי דין תורה מחויב הלווה או להישבע שהשיב את הכסף ויפטר מתשלום נוסף, או שישלם שוב כדי לא להישבע. הלווה שהיה איש ירא אלוקים סירב להישבע, אפילו על אמת, בעד שום הון שבנוולם והעדיף לשלם שנית! ואולם, הושווה המהלכות שבכחוב קבעו ונחרצות: גב הוא האיש ואיזה אדם הגון יסכים לשלם שוב חוב שנופרע על ידו? מה גם שביכולתו להיפטר על ידי שבועה. צער רב ובושט פנים גדולה נגמרה לאיש מהסיפור, אך מעמדתו לא נסוג, הוא ישלם ולא יישבע. ערב פסח הגיע, ותוך כדי ניקוי גמרותיו של הרב נשר מאחד הכרכים סכום כסף השווה במדויק לסכום שלוה האיש לפני כחצי שנה מהרב. זכרונו של הרב נצטלל, מראה עמום שב לזיכרונו היאך החזיר הלווה את הכסף בעת לימודו של הרב. בבהלה רבה רץ הרב לביתו של האיש והתחנן: אנא, מחל לי. אתה הצדיק ואני שוגג. צריך הייתי להפסיק מלימודי ולכתוב את החזר ההלוואה בפנקס. אך האיש לא הסכים למחול: "מי ישיב לי את שמי הטוב שנפגע", הקשה בכאב. "מי ישתדך עם ילדי?!". קשה היה לשכנע אותו לסלוח לרב בלב שלם, וגם הצהרתו של הרב שהוא יפרסם בכל העיר שהלווה צדק והרב טעה לא קיררו את דעת האיש. "אנשים יאמרו שהרב אומר שאני צודק רק לפני משורת הדין". "מה יפייס אותך ויגרום לך למחול לי באמת?", שאל הרב, כשהוא נכון לעשות ככל אשר יאמר האיש. "אם ייתן הרב את בנו, מתתיהו, לבתי כחתן – אסלח בלב שלם. אז יבינו כולם שבאמת נקי אני וחף מפשע". למרות היותו אדם פשוט, הסכים הרב להשתדך עימו ובלבד לקבל את מחילתו בלב שלם.

בסדר
"ועמך כלם צדיקים".
רק שצריכין ליה התחזקות
גדול מאד בכל אשר יעבר עלינו

תרפ"א - תשע"ד 1920-2013
בהזרו שז

מדרש (איכה ד, טו) על הפסוק בתהילים: "מזמור לאסף, אלוהים באו גויים בנחלתך". מדוע נאמר "מזמור" לאסף, והלא מזמור הוא לשון שירה, והיה צריך לומר: "קינה לאסף", שהרי הפרק כולו עוסק בחורבן בית המקדש? ומשיב המדרש, כיון שהקדוש ברוך הוא כילה חמתו על עצים ואבנים ולא על עם ישראל עצמו, לכן נאמר "מזמור" לאסף. **מסופר** על חבר נעורים שהיה לשלמה המלך, שהיה מבקר בארמונו של המלך ויושב עמו לשיחת רעים. לימים, אמר למלך אם כבודו ידיד אמת שלי, אבקש שילמדני את שפת העופות החיות והבהמות. ניסה שלמה המלך לחמוק ממנו, אך הוא עמד בדרישתו למלך ללמוד ממנו חכמה זו. (כי שלמה המלך היה בקי בלשון העופות, כלומר, היה מכיר בצפצופי הציפורים לדעת למה ירמוז בהם הציפורים. כי יש ציוף שענינו הוא הרתעה, ויש להיפך, וכיוצא בזה. וגם היה מכיר בלשון המלאכים הממונים על העופות ושאר הברואים, שהם מדברים על העתידות). גם לאחר שהזהיר אותו שלמה המלך כי חכמה זו תהיה לו לרועץ, לא אבה לשמוע, ועמד על דעתו ללמוד זאת מהמלך. ואכן, ישב עם שלמה המלך ולמד ממנו חכמה זו של שפת העופות החיות ובהמות ושב בשמחה לביתו. בבוקר, בקש לרתום את השוורים למחרשה, שמע את השור אומר לרעהו "אין בעל הבית יודע שהשנה הגשמים התממהו וכדאי לחכות לחודש הבא?" מיד התיר את השוורים, וחזר לביתו. כולם זרעו והזרעים שלהם הרקיבו באדמה, ואילו הוא זרע כעבור חודש, וקצר יבול מבורך. בא לזרוע חיטים, ושמע את הציפורים תמהות: "האין האיש יודע שהחיטים לא יצליחו השנה אלא רק השעורים? כולם זרעו חיטים ונשדפו, והוא זרע שעורים והתעשר עושר רב. כך הלך מחיל אל חיל, והקפיד בליבו על שלמה המלך: "מדוע רצה למנוע ממני חכמה גדולה זו שהביאה אותו להצלחות ועושר רב? כמה טוב שהתעקשתי ללמוד זאת ממנו.!" יום אחד שמע את התרנגולת שואלת את התרנגול בחצר: "מדוע היינך עצוב היום וכרבולתך שמוטה?" השיב התרנגול - איך לא אתעצב ובעל הבית שלנו עומד למות? שמע זאת בעל הבית ונכנס להלם, עלה על סוסו ודהר בכל כוחו לחבירו הטוב שלמה המלך. התפרץ אל הארמון ושגא, אדוני המלך! עומד אני למות, מה עושים?? הבלים תדבר! ענה לו המלך, אין אדם יודע את עתו! אבל אני יודע! ענה האיש, הרי התרנגול אמר.. נזכר המלך כי למדו חכמה זו, ואמר לחברו הטוב, הרי הוהרתיך, כי חכמה זו תהיה לך לרועץ! תמה האדם ושאל: ואם לא הייתי יודע חכמה זו, לא הייתה עלי גזרה זו? הסביר לו המלך, אם לא הייתי יודע, היית חי עד זקנה ושיבה, שהרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, עובר אדם עבירה קטנה מיד מקבל עונש קל, צער פה, נזק שם, הפסד ממון כל שהוא, ובכך מתכפר לו, אבל אתה מהעונשים הקטנים חמקת, עבירות המשכת, החשבון נצבר ללא כפרה עד שהגיע העונש הגדול.... פעמים רבות אנו חווים נזק קל, הפסד כספי מרגיע, עלבון או עגמת נפש, נדע לקבל זאת ברוח טובה שהרי בכך זוכים אנו לכפרת עוונות, מחיקת חשבון, וזכות גדולה, לפיה הקדוש ברוך מטיל חמתו על עצים ואבנים, ושומר עלינו כרחם אב על בנים. שבת שלום!

שומע תפילה

מרבבות איש

תשפ"ה

העלון לעילוי נשמת הגבאי ר' יוסף חיים ענתבי ז"ל בן מרסל ודוד ע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת כל הנופלים על קידוש ה' ת. נ. צ. ב. ה.

למנינם

2025

להחזרת החטופים בעזרת ה' במהרה

"ויברך אותם משה" [לט, מג]

מספרים על יהודי בר אוריין שניגש פעם להגרש"ז אויערבך זצ"ל, ושאלה בפיו: "איני מצליח להיזכר אם ברכתי המזון לאחר שסיימתי לאכול את ארוחת הערב – האם עלי לחזור לביתי כדי לברך או שאיני מחויב בכך?" הביט בו רבי שלמה זלמן במבט מחויך ופסק: "אינך צריך לברך ברכת המזון, יכול אתה לשוב לתלמודך ולהסיר דאגה מלבך". היהודי לא בזבז רגע אחד נוסף, וכעבור שניות אחדות כבר היה שקוע בלימודו, צולל בים התלמוד ודולה ממנו פנינים לתפארת. אולם כמה מהסובבים לא הצליחו להסתיר את תמיהתם: "הלא הלכה מפורשת היא, שמי שמתפק אם בירך ברכת המזון, יחזור ויברך, כי ברכת המזון היא מדאורייתא, ומדוע אם כן פסק הרב שאותו יהודי אינו חייב לברך?" השׁיב להם רבי שלמה זלמן במתק לשונו: "ההלכה במקומה עומדת, אבל היא אינה קשורה למקרה שלנו – הנה האדם הזה ששאל אותי, הלא מכיר אני היטב את הלך רוחו, וברי לי שאם היה אוכל ארוחת ערב הוא היה מברך – וברור לי גם, שכשהוא מברך, הוא משקיע את כל כוונתו ומחשבתו בברכה, ואם כך לא יתכן ששכח לברך ברכת המזון – אלא מאי? הכי צד אירע שהוא מגיע אלי, ומספר שהוא לא זוכר אם בירך או לא? התשובה היא שמרוב שקיעותו בלימוד התורה, הוא בוודאי שכח לאכול את ארוחת הערב, ולכן הוא אינו זוכר שבירך ברכת המזון (... נועם שיח")

לקבלת העלון - elial@eca.gov.il - או 0506255911

להסתפק במה שיש

מתוך עלון "שלום לעם"

כאשר צביקה נכנס לביתה היא הכינה לו כוס תה בצירוף כמה עוגיות ביתיות והתיישרה מולו על הכורסה. "נו", פתחה ואמרה, "חשבת על סיבה מספיק טובה עבורי לוותר על כל זיכרונות משפחתי?". צביקה נלם באיטיות מהספל וניסה לאמוד את מבטה ולהבין לאן היא חותרת. לאחר מכן פתח בהצעתו: "איני שמח להיות כאן היום, אני קיוויתי שלא אגדר לסחטנות. אבל מכיוון שאחת היחידה שפרסם חתמת – אני יודע כי לא יהיו עוד שיבוואו בעקבותייך. ולכן אני מוכן לתת לך בתמורה לחתימה... שתי דירות! כל אחת של חמישה חדרים. תוכלי לארח את כל נכדיך בנחת ובכיף או לחילופין להשכיר את אחת הדירות ולקבל הכנסה קבועה ויציבה." שווענה התאפקה שלא לחייך. אין ספק שעורך הדין שלה צדק – הצד השני מתחיל להתגמש בצורה קיצונית, בדיוק כפי שחזה. "רק לא להסתנוור מההצעה", אמרה בליבה שווענה: "לשמור על קור רוח ודיבור אדיש. שתיים?! זה מה שאחת חושב שיגרום לי לחתום? מילא, היית מציע לי כמות דירות שבאמת תהיה משמעותית מספיק... נניח... מה דעתך שנחתום על קבלת ארבע דירות?". היא הופתעה מתגובתו של הקבלן שהתפרץ בוועם ואמר: "אני מציע לך שתי דירות של חמישה חדרים ואת עוד מתווכחת ורוצה כפול מזה? להזכיר לך אולי שיש לך כרוגע רק דירת שלוש חדרים מסכנה?". הוא הניח את ספל התה על השולחן מבלי שסיים אותו ויצא בכעס מהדירה. מה עכשיו? שאלה שווענה את עורך הדין המייעץ. "עכשיו הוא יצפה שתתגמשי ותגידי לו שאת מוכנה להתפשר על שלוש דירות. אך את תהיי חכמה יותר – תתקשרי אליו ותגידי שאת מוכנה להתפשר ולקבל 3 דירות של חמישה חדרים ואחת של 3 חדרים, תזכרי שהוא צריך אותך". שווענה התקשרה והופתעה לשמוע את הצעת הקבלן: "אם את חותמת לי היום, אני מוכן לתת לך שתי דירות של חמישה חדרים ואחת נוספת של 3 חדרים. וולא!", אמרה שווענה בתקיפות, אף כי בסתר ליבה רצתה מאד לחתום ולקבל את השלל, "ארבע דירות". בימים שלאחר מכן חיכתה שווענה למלפון מהקבלן שיגיד לה כי הוא נותן לה את מבוקשה, אך להפתעתה זה לא קרה. הפתעה גדולה עוד יותר ציפתה לה כאשר דיירי הבניינים הסמוכים החלו לארוז ולהעביר את חפציהם לדירות שכורות ואנשי מקצוע החלו במדידות ובהכנת השטח לבנייה. שווענה התקשרה אל עורך הדין לשאול אותו מה לעשות, אך להפתעתה נענתה בקול מכני שאומר 'המספר איננו מחובר. יופי!', חשבה לעצמה, "עכשיו גם עורך הדין נעלם". כשפנתה אל הקבלן שמעה ממנו הסבר: "ראיתי שאת לא מוכנה לוותר אז נבנה בניינים חדשים מסיבי ובאמצע תישארי עם דירתך הישנה והמתפוררת". שווענה אמרה לו בחופזה: "יודע מה? בסדר. תן לי 3 דירות, אחת מהן קטנה. כבר מאוחר מדי, גברת שווענה", אמר צביקה בקור רוח, "אם תבקשי יפה, אולי אני אסכים לתת לך דירה אחת. וגם זה אולי... אבל כבר הסכמת לתת לי שלוש דירות", מחתה. "עבר זמנו – בטל קורבנו", אמר צביקה. "זו ההצעה עכשיו – דירה אחת. את רוצה או מוותרת?" שאל בתקיפות. "אין לי ברירה!", אמרה שווענה במחץ נפש, "אסתפק בדירה אחת. תודה רבה", אמר צביקה במלפון כעבור רבע שעה, "היא אכן נלחצה והסכימה לחתום על החוזה תמורת דירה אחת בלבד, בגודל הדידה שלה". חיוך עלה על פניו של עורך הדין אורי מהצד השני של הקו, "כבר כשפנית אלי לפני שבוע וביקשת את עזרתי אמרתי לך שאגרום לה לחתום על הסכמה לדירה אחת, נכון? עכשיו תעביר לי את יתרת התשלום שהתחייבת לתת לי..."

**בל יאמרו הדורות
האחרונים, מה
נשאר לנו לחדש,
כבר חידשו הדורות
הראשונים והבאים
אחריהם, וכן על זה
הדרך. לזה אמר'
לכל תכלה ראיתי קץ
רחבה מצוותך מאוד
, דכל דבר יש לו קץ
ותכלה, והתורה אין
לה קץ ותכלה,
ואפילו כל ישראל
יהיו נבונים ומחדשים
חידושים, אינם
מגיעים לתכליתה]
פסיקתא דר"כ יב כ**

"כאן אימא שלי גידלה אותנו, כאן גידלתי את הילדים שלי, אתה לא תיקח ממני את הזיכרונות שלי ואל תחשוב שאכפת לי מכסף!" נאמה שווענה בפאתוס בעודה מנופפת בדפים שהיו על השולחן. אמנם צביקה שיער שבמוקדם או במאוחר ייתקל בהתנגדות אך לא העלה על דעתו שיתקל בדיירת עקשנית כמו שווענה, היא הייתה נראית כפנסינורית חביבה למראה אבל ברגע ששמעה את מטרט בואו שניתה את פניה מקצה לקצה ולא הפסיקה להטיח בו האשמות שהוא רודף בצע ונטול רגשות. צביקה לא איבד את עשתונותו, הוא ניסה לדבר ברוגע ולפייס את האישה הנסערת. "תראי", אמר לה בוועם, "יש לך כאן דירה נעימה ומלאה זיכרונות שיש בה בסך הכול שלושה חדרים, את לא יכולה לארח כאן את נכדיך בצורה מרווחת ונעימה. אני מציע לך לחתום על החוזה, לקבל מאיתנו שנתיים דמי שכירות ולקבל כאן בתמורה דירה חדשה ומאובזרת במיטב החידושים הטכנולוגיים ובה לא שלושה ואפילו לא ארבעה... חמישה חדרים! אל תחשבי על העבר, תחשבי על העתיד, גברת שווענה."! לשבריר של רגע נראה היה לו כי ראה זיק של התלהבות בוויית עיניה של האישה אך הוא נעלם מיד והתחלף באמידה הסתמית: "כשיהיו לך דברים משכנעים יותר להגיד לי – תחזור אלי, אבל בינתיים תעזוב אותי לנפשי." וכאן אימא שלי גידלה אותנו, כאן גידלתי את הילדים שלי, אתה לא תיקח ממני את הזיכרונות שלי ואל תחשוב שאכפת לי מכסף!" נאמה שווענה בפאתוס בעודה מנופפת בדפים שהיו על השולחן. אמנם צביקה שיער שבמוקדם או במאוחר ייתקל בהתנגדות אך לא העלה על דעתו שיתקל בדיירת עקשנית כמו שווענה, היא הייתה נראית כפנסינורית חביבה למראה אבל ברגע ששמעה את מטרט בואו שניתה את פניה מקצה לקצה ולא הפסיקה להטיח בו האשמות שהוא רודף בצע ונטול רגשות. צביקה לא איבד את עשתונותו, הוא ניסה לדבר ברוגע ולפייס את האישה הנסערת. "תראי", אמר לה בוועם, "יש לך כאן דירה נעימה ומלאה זיכרונות שיש בה בסך הכול שלושה חדרים, את לא יכולה לארח כאן את נכדיך בצורה מרווחת ונעימה. אני מציע לך לחתום על החוזה, לקבל מאיתנו שנתיים דמי שכירות ולקבל כאן בתמורה דירה חדשה ומאובזרת במיטב החידושים הטכנולוגיים ובה לא שלושה ואפילו לא ארבעה... חמישה חדרים! אל תחשבי על העבר, תחשבי על העתיד, גברת שווענה."! לשבריר של רגע נראה היה לו כי ראה זיק של התלהבות בוויית עיניה של האישה אך הוא נעלם מיד והתחלף באמידה הסתמית: "כשיהיו לך דברים משכנעים יותר להגיד לי – תחזור אלי, אבל בינתיים תעזוב אותי לנפשי."! חלפו שבועיים בפרם פנה אליה צביקה בעניית. בכל יום שווענה כססה את ציפורניה אך התאפקה ולא צלצלה אליו. היא סמכה על אורי והאמינה כי בהקשבה להנחיותיו תשיג את הרווח הגדול ביותר.

'אל תאמר נער אנכי'. לך בכחך זה והושעת את ישראל!'

אישה עצבנית אחת אמרה לבעלה: "אני הולכת", הוא שאל: "לאן?" אומרת האישה: "אני הולכת לא רוצה להגיד לך לאן!" לקחה את התיק ירדה ועצרה מונית בכנס. המונית עוצרת, היא עלתה, והנהג שואל אותה: "גברת לאן?" אומרת האישה "לבעלי לא אמרתי לך אני יגיד!"

פרשה זו מסיימת את נושא בניית המשכן. מפורטים בה החומרים ששימשו למלאכת המשכן וכליו, ומתוארת עשיית בגדי הכהנים. בסופה של המלאכה מובאים כל כלי המשכן אל משה. משה קָאָשֶׁר את המלאכה שנעשתה לפי מצוות ה', ומברך את העושים בה. המשכן הוקם באחד לחודש הראשון (א' בניסן), בשנה השנייה לצאת בני ישראל ממצרים. לאחר שהוקם המשכן מְכַסֶּה הענן את אוהל מועד, ומסמל בכך את שכינת ה' במשכן. וכך הוא הסימן לבני ישראל: כאשר שוֹךָ עמוד הענן על המשכן ביום, או שורה עליו עמוד האש בלילה, חונים בני ישראל במקום. כאשר עולה הענן מעל המשכן - יִסְעו בני ישראל בכל מְסָעֵיהֶם.

הרב ראובן אבנא
אגודת ישראל
יהדות באהבה

כוחה של מחשבה טובה

לא לקרוא בשעת תפילה וקריאת התורה

הרב עובדיה יוסף זצוק"ל

הנוגע בנעליו או ברגליו, בנעלים חדשות או בגרביים ושרוכים.. טעם חיוב הנטילה לאחר נגיעה בנעליו וברגליו - והנה חיוב נטילת ידיים זו, יש אומרים שהוא מחמת נקיות (ניקיון). כלומר, מכיוון שבדרך כלל הרגליים והנעליים אינם נקיות, לכן צריך ליטול ידיים לאחר שנוגעים בהן. יש אומרים שטעם הנטילה הוא מחמת רוח רעה השורה על רגלי האדם ועל מנעליו (שנאמר ארורה האדמה בעבורך. ולכן שורה רוח רעה על הארץ ועל הנעליים שנוגעות בהן). **הנוגע בנעליים חדשות** הנוגע בנעליים עקב עמדין (היעב"ץ), בספרו מור וקציעה (בסוף הסיומן), שחזאי ועדיין לא נעלו את הנעליים מעולם, לא שורה עליהן רוח רעה. ומכיוון שהם נקיות, הנוגע בהן אינו צריך ליטול ידיו. **סיכום הדינים:** לאחר נגיעה בנעליים או ברגליו, יש ליטול ידיים. ובכך ליטול ידיים שלש פעמים לסירוגין. אין צורך ליטול על ידי כלי. אלא יכניס תחילה יד ימין תחת זרם המים היוצאים מן הברז, ואחר כך יד שמאל, ושוב יעשה כן שלש פעמים. ע בנעליים חדשות שלא ננעלו מעולם, אינו חייב ליטול ידיו. והנוגע בגרביים נקיות, אינו נוטל ידיו. הנוגע בשרוכי הנעליים, ולא נגע בנעל עצמה, אינו צריך ליטול ידיו.

ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה: וימלא אתו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה: ולחשב מחשבת זוהב ובכסף ובנחושת (שמות לה, ל"ב). לכאורה לא מובן מדוע הוצרך ה' יתברך למלאות את בצלאל בחכמה תבונה ודעת, הרי ישנם בעלי אומנים רבים היודעים להתעסק היטב בכל נושא הצורפות וכדו', ולשם מה נדרשה החכמה היתירה? אלא, מעשה המשכן אינה כלל בתוכו רק מלאכה פיזית ועשית דברים מציאותיים כגון פרחים או קישוטים לכלים, אלא עבודת המשכן הייתה גם במחשבה, להעמיק ולהכניס את המחשבה הטחורה בכל עניין ועניין כדי שעל ידי מחשבה זו תשכון השכינה הקדושה במשכן. בצלאל בן אורי קיבל חכמה ובינה יתירה לראות זוהב וכסף שהוקדש למשכן את מידת הלשם שמים של האדם המביאו, האם עשה זאת בשביל להתגאות וכדו' או עשה כן בלב שלם לשמו יתברך כי כך ציווה. כל זאת ראה בצלאל בן אורי והיה ממין את הוזהב והכסף, "את הוזהב הזה ניקח לצורך הכפורת, ואת הוזהב הזה לצורך המנורה הטחורה", וזאת לפי מסירת הנפש ומחשבת הוזהב. לגאון רבי חיים מוואלוין זצ"ל הייתה ישיבה גדולה שלמדו בה למעלה משלוש מאות בחורים והיה הרב דואג למימונה ולכל צרכי הבחורים. בשל ההוצאות הרבות והכבודות הוצרך הרב לצאת למסעיו בערים השונות ולבקש בלשון הלימודים ומציאות החן שלו מנדיבי עם שיעורו ויתמכו בהחזקת והקמת התורה וקיום הישיבה. אנשים רבים בהתלהבות ובשמחה רבה לישיבתו של הגאון רבי חיים מוואלוין והרגישו זכות גדולה ליטול חלק בהחזקת ישיבתו הגדולה שממנה יצאו גדולי ומאורי ישראל במשך הדורות שהאירו הוריהו את אור הקדושה והטירה בעם ישראל, ובכל שנה ושנה כשהיה הרב מגיע לערים היו מכינים התורמים את הכסף מבעוד מועד ואף מוסיפים על הסכום שתרמו בשנה הקודמת. לימים, כשהגיע הרב כבר לגיל זקנה ושיבה, גיל שמונים שנה, היה קשה עליו לטטול העגלות והדרכים וההליכה מעיר לעיר ומכפר לכפר, ולכן זימן את וועדת הישיבה וביקש למנות רב חשוב בעל תואר והדר שייקח על עצמו את אחריות גביית הכספים והתרומות מנדיבי העם אשר בערים השונות. הוועדה מינתה רב חשוב המתאים לתפקיד וקנו עבורו עגלות וסוסים מפוארות ומכובדות משום כבוד התורה וכדי שיתקבלו וישמענו דבריו. והנה, הגיע הרב לאחד מהתורמים החשובים שהיה תורם בכל שנה כחמישים אלף דולר לישיבה, וציפה שאף השנה יתן סכום דומה, "שלום כבודו, אני שליחו של כבוד הגאון רבי חיים מוואלוין, התמנתי לגבות את התרומה שכבודו רגיל לתת בכל שנה. "לא", השיב אותו אדם", השנה אין ביכולתי לתת. "כבודו יתן לפחות משהו, עשרת אלפים או חמשת אלפים דולר", אמר הרב. מחילה, אין ביכולתי", השיב אותו האיש בתוקפנות. יצא הרב בפנים נפולות ובא בחזרה לגאון רבי חיים מוואלוין, הרב הסתכל בפקס ותמה, מה זה צריך להיות? אפילו פטמה לחצצאי אין כאן, ללשליש ולרביעי, לא שמענו (מושאל מנוסח התפילה-קורבנות), הוא היה רגיל לתת בכל שנה 50 דולר! רבינו, ביקשתי שייתן לפחות עשרת אלפים או חמשת אלפים דולר, אך גם לזה הוא אמר שאין ביכולתו", אמר התלמיד". לא יתכן, "השיב הרב", הוא אחד התורמים החשובים שלנו, יש לו אהבת תורה גדולה מאוד, אני אסע אליו בעצמי ואברר את העניין". על אף הקושי הגדול נסע הגר"ח וואלוין אל אותו תורם ושאלו מדוע לא תרם השנה כלל ועיקר לישיבתו, השיב אותו אדם לרב ואמר: "אומר נאמנה, כשהרב היה מגיע אלי בכל שנה הייתי שלב שרברב נוסע בעגלה רגילה ופשוטה וידעתי בליבי שכל כספי הולך ישירות לפיהם של תלמידי חכמים, אך השנה ראיתי שאותו רב הגיע עם כרכרה גדולה ומפוארת בעלת שני סוסים, וגלגלים מיוחדים, אמרתי בלבי, אני רוצה לתת כסף לתלמידי חכמים ולא בשביל שיקנו עגלה וסוסים, ולכן לא הייתי מוכן לתרום." הרב שמע את טענתו והשיב לו מפרשת השבוע: על בצלאל בן אורי נאמר שהיה יודע לחשוב מחשבות, והסתכל בתרומה ולדעת בדיוק את כוונתו ורצונו הפנימי של התורם, ועל פי זה היה ממין את הכסף והוזהב לכסף והפחות חשבים במשכן. אף אתה", המשיך הרב", אין לך מה לדאוג, הכסף שלך לא ילך לצורך העגלות והסוסים כיון שמחשבתך טחורה וכונתך לשם שמים שתלמידי חכמים ייהנו מכספך, בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו (מכות י"ב), מכיוון שרצונך שמכספך ייהנו תלמידי חכמים ויהיה להם כוח לעסוק בתורה, הקב"ה יסובב זאת כדי למלא את רצונך. "שמח אותו אדם שמחה גדולה מדברי הרב ומיד הוציא את המעטפה עם החמישים אלף דולר המוכנים מבעוד מועד. כסף של האדם הולך לפי רצונו וכונתו. יהי רצון שכונתו ורצונו יהיו רצויים לפני יתברך, נוכח לעסוק בתורה לשמה ולחיות ממוניות התורה, יהיה חלקינו תמיד מן הנותנים ולא מן הנתולים (מדרש שיר השירים א, א), ונראה בקרוב בנחמת ציון ברחמים, אמן.

הלכות - החפץ חיים

כלל ד', סעיף ו' העניין שצריך לדון לכך וכות הוא דווקא באיש שמנהגו להתחרט על חטאיו. אבל אם בחנת את דרכו, כי אין פחד אלוהים לנגד עיניו, כמו הפורק עול מלכות שמיים או שאינו נוהר מעברה אחת, אשר כולם יודעים שזה עבירה. בכזה מקרה מותר לספר גנותו ולהלכיו בין בפניו ובין שלא בפניו. ואם יש מעשה שיש כח זכות וכח חובה, צריך לדנו לכך חובה, שיש שהוחזק לרשע גמור בשאר ענייניו. ורבתינו אמרו "לא תנו איש את עמיתו", גם שאיתך בתורה ומצוות, אבל רשע מותר להלכיו במעלליו ולשפור בו עליו. כלל ז', סעיף ח' שביטב דין פוסקים לאדם דין שזה בקום ועשה, בין אם זה דבר בין אדם לחבירו ובין אם זה בין אדם למקום, ואינו רוצה לקיים את הפסק בשום אופן, מותר לספר גנותו, ואף לרשום את גנותו בספר היזכרות לדורות. ואם השיב תירוצים מדוע אינו מקיים, דנו כך: אם אנו רואים שהתירוצים אינם אמת אלא רק כדי לדחות את הבית דין, מותר לספר בגנותו. אבל אם ספק, אסור לספר בגנותו.

